

Summary

An isolated Hallstatt period decorated iron bracelet (Fig. 11) was found in 2021 during a metal detector survey in Křenovice – “Hradisko” field (Přerov District). The find can be dated to the Ha D1–D2 horizon of the Early Iron Age.

Zdeněk Schenk

Kuřim (okr. Brno-venkov)

„Záhoří“

Doba laténská. Sídliště, pohřební areál. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3065775N, 16.5454975E

Během další etapy záchraného výzkumu v poloze „Záhoří“ (Přichystal 2021) byla zachycena okrajová část laténské sídliště s naprostým minimem datovatelných nálezů a trojice kostrových hrobů, z nichž v jednom případě šlo o bojovníka vybaveného opaskem, mečem a hrotem kopí.

Literatura

Přichystal, M. 2021: Kuřim (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 62(1), 273.

Summary

During the rescue research in Kuřim – “Záhoří” field (Brno-Country District), in addition to a part of a settlement from the La Tène period, a burial ground of the same dating was also discovered.

David Parma

Mostkovice (okr. Prostějov)

„V Loučkách“, parc. č. 1315.

Doba laténská. Nález v druhotné poloze. Skupina/síť sond. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -562317.98, -1133703.53

V měsících dubnu až červnu 2021 probíhaly zemní práce související s rekonstrukcí VTL plynovodu Prostějov – Domamyslice. V poloze „V Loučkách“, k. ú. Mostkovice, okr. Prostějov, v blízkosti dnešního koryta vodoteče, protnul liniový výkop mohutnou vrstvou splachů obsahující, vedle občasné mazanice, i ojedinělé zlomky laténské keramiky. Byť jde o zjištění ve své podstatě marginální, jedná se o další doklad lidských aktivit v době laténské, která je v rámci sledovaného katastrálního území zachycena doposud spíše sporadicky (cf. Fojtík 2013, 48, 51–52, 57–58).

Literatura

Fojtík, P. 2013: Pravěk a raně historické osídlení katastru obce Mostkovice, okr. Prostějov. *Střední Morava. Vlastivědná revue* 36, 45–74.

Summary

In Mostkovice – “V Loučkách” field (Prostějov District), near today’s streambed, a linear trench of a reconstructed high-pressure gas pipeline cut through a massive erosion layer containing, in addition to occasional daub, also unique fragments of La Tène pottery.

Pavel Fojtík

Ostrovačice (okr. Brno-venkov)

„Louky“

Doba laténská. Ojedinělý artefakt. Náhodný zásah/nález. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum.

Lokalizace: nepublikováno z důvodu ochrany lokality

Na jaře roku 2020 byli pracovníci Archeologického ústavu Moravského zemského muzea v souvislosti s kontrolou stavebních aktivit na katastru Ostrovačic přizváni k agrární činnosti, u které byl předpoklad hlubších zásahů do terénu. Během těchto zásahů bylo objeveno množství běžného kovového odpadu, mezi nímž se překvapivě objevil nález meče.

Jde o pravděpodobně záměrně deformovaný železný dvou-sečný meč s nevýrazným středovým žebrem a dochovaným trnem kvadratického průřezu pro přichycení rukojeti z organického materiálu. Meč lze datovat do doby laténské, na základě tvaru a rozměrů čepele (dochovaná délka 610 mm, původně o něco delší, snad až kolem 700–750 mm, šířka 48 mm) pak konkrétně spíše k variantám, které lze zařadit do období LT B2–C (Stead 1983, 504–505, Sievers 2010, 5–7). Mladšímu datování nalezeného meče může nasvědčovat také délka trnu, která v tomto případě dosahuje 13 cm, což odpovídá spíše mečům stupně LT C (Sievers 2010, 13). V menší míře se však meče s obdobnými rozměry objevují i v dřívějším období, např. meč z hrobu 33 nebo hrobu 115 v Jenišově Újezdě, které bylo možné datovat ještě do LT B1 (Waldhauser 1978, 99), nejpočetněji jsou však meče s čepelí delší než 650 mm zastoupeny až od LT B2.

Zbraně tohoto typu se objevují například jako součást hrobové výbavy, zde se však přítomnost funerálních aktivit prozatím nepodařilo prokázat, a to ani následnou detektorovou prospekci.

Literatura

Sievers, S. 2010: *Die Waffen aus dem Oppidum von Manching*.

Die Ausgrabungen in Manching 17. Wiesbaden: Reichert.

Stead, I. M. 1983: La Tène Swords and Scabbards in Champagne. *Germania* 61, 487–510.

Waldhauser, J. 1978: *Das keltische Gräberfeld bei Jenišův Újezd in Böhmen*. Archeologický výzkum v severních Čechách 6/7. Teplice: Krajské muzeum.

Summary

During agricultural activities in Ostrovačice (Brno-Country District), a deformed sword dated likely to the Middle to Late La Tène periods was found. Other evidence of settlement from this period have not yet been found in the immediate vicinity of the find.

Alžběta Čerevková, Lukáš Bedáň, Katarína Bučová Čerňavová

Polešovice (okr. Uherské Hradiště)

„Nivy“, trasa D55.

Doba halštatská – laténská, mladší a pozdní doba laténská (LT C2–D). Sídliště specializované komunity, ojedinělé artefakty, protourbánní aglomerace. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0165464N, 17.3550589E

Lokalita v trati s pomístním názvem „Nivy“ se nachází v jižní části katastrálního území Polešovic a společně s navazující lokalitou „Torštot“ (Dorf Stadt) historicky tvořila výraznější návrší v bezprostředním pravobřeží inundačního pásma Moravy, resp.

na její první výraznější terase. Nálezy z Polešovic uvádí ve své soupisové práci I. L. Červinka již roku 1902 (Červinka 1902, 99, 220), v obohacené formě pak roku 1928 (Červinka 1928, 173, 181). Výzkumy z první poloviny 20. století mají charakter sběrů, případně menších lokálních záchranných akcí s minimem dokumentace a materiál z nich byl dislokována do různých sbírek (Olomouc, Uherské Hradiště, soukromé sbírky). Podrobnější výčet drobných akcí uvádí ve své diplomové práci B. P. Trávníčková (2014, 9). Až ve 2. polovině 20. století byla lokalita podrobena soustavnějšímu výzkumu v souvislosti s několika etapami výzkumu Slováckého muzea, p. o., pod vedením R. Snášila v 60.–70. letech (souhrnně Kováčik 1998; 1999). Výzkumy R. Snášila a následně zpracování P. Kováčika však byly poměrně úzkoprofilově zaměřeny na zaniklou vesnici Záblačany (viz oddíl Středověk a novověk), která se nacházela na ostrožně v jihozápadní části lokality „Torštot“. Po ukončení výzkumu R. Snášila zájem o lokalitu postupně upadá. Určité „intermezzo“, kterým se Polešovice dostaly do popředí zájmu odborné veřejnosti, byl nález rozsáhlého depotu bronzových předmětů, který v době svého nálezu patřil k největším v rámci Moravy (Salaš 2005, 377–378). Novou historii archeologických odkryvů začali psát až pracovníci Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i. (ÚAPP), původně M. Geisler, poté M. Lečbych, kteří od roku 1999 až do současnosti postupně zkoumají rozšiřující se pískovnu, která neustále postupuje po ložisku vátých písků směrem k severu. Při těchto již přes dvacet let trvajících záchranných výzkumech bylo prozkoumáno téměř 2 500 objektů, které konečně přinesly informace o skladbě a rozsahu osídlení na hraně nivy Moravy, kontinuálně osídlené od neolitu do mladší doby hradištní (Čižmář, Geislerová 2006, 248–249; Geislerová, Parma 2013 273–275; 2018, 282–283). V roce 2021 byl další výrazný úsek lokality protnut dálničním tělesem (výzkum ÚAPP – M. Popelka, M. Lečbych, M. Paulus – dosud nepublikováno; obr. 12, 13). Při tomto výzkumu se zatím podařilo prozkoumat zhruba 1 200 objektů (viz oddíly Neolit, Doba bronzová, Středověk a novověk), přičemž výzkum bude pokračovat i v roce 2022. Velice výrazně zastoupena byla starší doba

železná, a to její mladší fáze s přechodem k mladší době železné (horizont Ha D – LT A). Z tohoto období registrujeme v ploše velké množství residenčních objektů – zemnic/polozemnic – různých tvarů a rozměrů. Od kvadratických přes oválné až po pravidelné obdélné se zaoblenými rohy. Některé z objektů byly nesporně využívány jako dílny, a ve dvou z nich (obj. 797 a 1660) bylo nalezeno enormní množství jantaru v podobě polotovárů, odpadu i finálních výrobků, čímž se potvrzuje význam lokality i predikce její existence na některé (snad i hlavní) trase „jantarové stezky“. V jižní části lokality tvoří objekty určité semknuté uskupení, dvorcové ohrazení se však zjistit nepodařilo. V severní části lokality je na základě leteckého pozorování porostových příznaků zřejmé, že objekty tvoří jakési „ulice“ a naznačují sofistikovanou a plánovitou strukturu. V mladší době železné byla lokalita intenzivně osídlena i v jejím závěru, čemuž nasvědčují další residenční objekty (tentokrát oproti časné laténským/halštatským zemnicím pozměněné orientace) s materiálem příznačným pro stupně LT C2–D1. S ohledem na četnost zastoupených objektů z přelomu doby halštatské a časné doby laténské je nutné alespoň kuse zmínit důležitost komponenty časné laténské osídlení, kterou dlouhodobě sledovala P. Goláňová (roz. Vlasatíková). Ta se časné laténskému osídlení věnovala již ve své diplomové práci (Vlasatíková 2001) a postupně se k materiálu z Polešovic vracela při zpracování dílčích studií (Vlasatíková 2003) i při své disertační práci (Goláňová 2013). Polešovice se tak díky obrovskému množství materiálu a celistvosti prozkoumané plochy, na které lze studovat sídelní strukturu, stanou cenným zdrojem informací o tomto přelomovém období naší protohistorie.

Literatura

- Červinka, I. L. 1902: *Morava za pravěku*. Vlastivěda moravská. I. Země a lid, svazek II. Brno: Musejní spolek.
- Červinka, I. L. 1928: *Slované na Moravě a říše Velkomoravská*. Brno: nákladem časopisu Pravěk.
- Čižmář, M., Geislerová, K. (eds.) 2006: *Výzkumy – Ausgrabungen 1999–2004*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Obr. 12. Polešovice. Letecký snímek jižní části lokality. Foto Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Fig. 12. Polešovice. Aerial view of the southern part of the site. Photo by the Institute for Archaeological Heritage Brno.

- Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2013:** *Výzkumy – Ausgrabungen 2005–2010*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.
- Geislerová, K., Parma, D. (eds.) 2018:** *Výzkumy – Ausgrabungen 2011–2016*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.
- Goláňová, P. 2013:** Časně laténské osídlení na Moravě. Rkp. disertační práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Dostupné také z: <https://theses.cz/id/mu50xd/>.
- Kováčik, P. 1998:** *Záblacany, zaniklá středověká ves na Uherskohradištsku a její postavení ve vývoji středověkého osídlení na Moravě I., II.* Rkp. magisterské práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.
- Kováčik, P. 1999:** Záblacany, jejich ekonomika a služební organizace, aneb Odpovědi a otázky. *Archeologica historica* 24, 81–89. Dostupné také z: <https://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/140323>.
- Salaš, M. 2005:** *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I.* Brno: Moravské zemské muzeum.
- Trávníčková, B. P. 2014:** *Laténské osídlení Polešovic v polohách „Torštot“ a „Nivy“ (výzkumy Slovákého muzea z 60. - 70. let 20. století)*. Rkp. bakalářské práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/th/f9riv/?lang=cs>.
- Vlasatíková, P. 2001:** *Časně laténské osídlení lokality Polešovice – „Nivy“ (okr. Uherské Hradiště)*. Rkp. seminární práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.
- Vlasatíková, P. 2003:** Časně laténské osídlení lokality Polešovice – „Nivy“ (okr. Uherské Hradiště). *Pravěk* Nová řada 12/2002, 153–186.

Summary

In 2021, over 1,200 settlement features were excavated on the motorway route near Polešovice – “Nivy” field (Uherské Hradiště District), among which residential and production features from the turn of the Early and Late Iron Age dominate. In some of them, evidence of specialised production focused on processing

amber were found. The site was again used more intensively in the Early and Late La Tène periods (Fig. 12, 13).

Marek Lečbych, Miroslav Popelka, Martin Paulus, Radka Popelková

Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov)

„Díly“, parc. č. 282/11.

Doba laténská. Ojedinelý artefakt, sídliště. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4640944N, 17.4235528E

V roce 2014 nalezl spolupracovník Muzea Komenského v Přerově, p. o., Z. Brázda v trati „Díly“ na katastru Předmostí torzo zdobeného bronzového náramku z doby laténské. Místo nálezu se nachází na parcele č. 282/11, která leží na hraně svahu, na rozhraní tratí „Díly“ a „Hejnice“ poblíž polní cesty v sousedství zahrádkářské kolonie. Jedná se o strategickou polohu nad výrazným ohybem staré říční terasy řeky Bečvy při jihozápadním ústí Moravské brány. Nadmořská výška místa nálezu činí 223 m.

Nalezeným předmětem je zlomek ženského kruhového šperku, z kterého se dochovala zesílená středová část s nápadnou plastickou výzdobou zdůrazněnou na bocích esovitými motivy. Od zesíleného středu vybíhají na obě strany části těla náramku zdobené hustým příčným žebrováním (obr. 14). Konce kruhového šperku se nedochovaly.

Délka dochované části náramku má 75 mm. Šířka zesílené plasticky zdobené části je 8,1 mm. Průměr těla činí 3,1 mm. Hmotnost torza předmětu činí 7,9 g. Povrch předmětu je pokryt zelenou oxidační patinou.

V rámci relativní chronologie doby laténské lze exemplář torza náramku z Předmostí datovat rámcově do stupně LT B1 na základě kombinace použitých výzdobných motivů, které lze najít u kruhových šperků pocházejících z plochých keltských pohřebišť na Moravě (Čižmář 1975, 422; Čižmářová 2017).

Doklady osídlení lokality „Díly“ a „Malé Předmostí“ na katastru přerovské místní části Předmostí v době laténské prokázaly již dříve výsledky povrchových sběrů realizovaných Z. Schenkem

Obr. 13. Polešovice. Celkový pohled na plochu výzkumu v prosinci 2021. Foto Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Fig. 13. Polešovice. Excavated area in December 2021. Photo by the Institute for Archaeological Heritage Brno.